

МЕДІА-ДОКУМЕНТОЗНАВСТВО

УДК 005.92:378

Василь Спрінсян

СПЕЦИФІКА ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ДОКУМЕНТАЦІЙНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

У статті обґрунтовано необхідність створення системи підготовки фахівців документального менеджменту, охарактеризовано їх професійну компетентність, досліджено діючу систему освітнього консалтингу, запропоновано модель інтегрованої професійної компетентності фахівця документального менеджменту, наведені рекомендації щодо фахового підвищення кваліфікації.

Ключові слова: фахівець з документального менеджменту, професійна компетентність, освітній консалтинг, професійна компетентність.

В статті обґрунтовано необхідність створення системи, підготовки спеціалістів документального менеджменту, охарактеризовано їх професійну компетентність, досліджено діючу систему освітнього консалтингу, запропоновано модель інтегрованої професійної компетентності спеціаліста документального менеджменту, наведені рекомендації по професійному підвищенню кваліфікації.

Ключевые слова: специалист с документального менеджменту, професійна компетентність, освітній консалтинг, професійна компетентність.

In article the necessity of creating training system documentation management, described their professional competence, investigates the current system of education consultancy, the model of integrated professional competence of professional documentation management, presented recommendations for professional training.

Key words: documentation management specialist, professional competence, education consulting, professional competence.

Актуальність теми дослідження зумовлена тим, що ефективність впровадження менеджменту знань безпосередньо залежить від якості документаційного забезпечення, що обумовлює необхідність удосконалення системи підготовки фахівців з документаційного менеджменту в умовах динамічного розвитку сучасного документаційного забезпечення таких видів професійної діяльності як економічна, управлінська, планово-фінансова, організаційна, інформаційно-аналітична, консультативна, методична та освітня.

Сьогодні підготовка фахівців з документаційного менеджменту визначається високим рівнем розвитку новітніх технологій і супроводжується прискореними темпами інформатизації сучасного суспільства. В умовах безперервного пошуку нових шляхів практичного використання науково-технічних досягнень і оперативної роботи з динамічно зростаючими інформаційними потоками спостерігається потреба у професійній підготовці висококваліфікованого персоналу для роботи в цих умовах, що є нині актуальним.

Аналіз останніх досліджень та публікацій показав, що питання підготовки фахівців документаційного менеджменту є актуальним для державних органів управління, підприємств, проте проблема аналізу специфічних особливостей підготовки фахівців документаційного менеджменту потребує поглиблених досліджень [2, 9]. Особливий інтерес представляє позиція професора А. Л. Гапоненка, який бачить в управлінні знаннями особливу комбінацію окремих аспектів управління персоналом, інноваційним та комунікаційним менеджментом, що має на увазі використання новітніх інформаційних технологій в управлінні сучасними організаціями [1].

Метою даної публікації є формування уявлення про специфіку підготовки фахівців з документаційного менеджменту в умовах сучасної системи вищої освіти України, що потребує вирішення наступних завдань: розглянути місце документаційного менеджменту в системі вищої освіти; охарактеризувати ефективність освітнього консалтингу та систему підвищення кваліфікації фахівців документаційного менеджменту та ін.

Зазначимо, що впровадження інновацій в організаціях, використання новітніх підходів до управління діяльністю співробітників компанії здійснюється завдяки менеджменту знань, в основі якого лежить система знань про динамічно мінливу внутрішню і зо-

внішньої середовищі організації. Управління знаннями як основний фактор розвитку організації, стає сьогодні, на думку професора Маковича Г. В., є одним із пріоритетних напрямків діяльності фахівців інформаційного менеджменту [6].

Наразі, коли рівень і якість освіти роблять безпосередній вплив на економічний і соціокультурний розвиток країни, можливість її входження у світовий освітній простір як головна умова переходу на якісно новий рівень розвитку, одну з пріоритетних ролей в особистісному розвитку і професійному просуванні менеджера документно-інформаційної сфери діяльності відіграє освітній консалтинг, який представляє собою набір соціально-технологічних прийомів і методів, що використовуються для проектування процесу інноваційного розвитку освітньої установи та системи освіти працівників [5].

Сьогодні структура консалтингових послуг у сфері освіти зумовлена тим, що вона може включати необмежену кількість складових.

Вважаємо, що консалтингові послуги в галузі освіти сьогодні залишаються одним з найбільш затребуваних напрямів сучасного ринку. Нині виникають консалтингові компанії нового типу, що спеціалізуються на консультуванні клієнтів з високотехнологічного сектора. Крім того, виробничі підприємства створюють свої внутрішні відділи консалтингу, які з часом перетворюються на незалежні консалтингові компанії і виходять на ринок.

Варто зауважити, що ідеальним є такий спосіб консультування, який, з одного боку, приводив би до запуску механізму самоорганізації та саморозвитку, з іншого — означав би спільну діяльність з вирішення поставлених завдань [4].

Таким чином, сьогодні освіта розглядається як один з видів консалтингових послуг, що є важливою тенденцією розвитку сучасного освітнього процесу і зумовлює необхідність відповідності вимогам варіативності та конкурентоспроможності щодо надання освітніх послуг.

Однак, однією з найбільш значущих проблем сучасного консалтингу є відсутність висококваліфікованих фахівців у галузі освітнього кадрового консалтингу.

У зв'язку з цим, сьогодні на всіх рівнях управління спостерігається об'єктивна потреба у висококваліфікованих фахівцях, професійна

підготовка яких передбачає володіння не тільки фундаментальними основами в спеціалізованих галузях менеджменту та документознавства, але й передовою системою комунікативно-мовленнєвих навичок, що відкриває широкі можливості для встановлення і підтримки довгострокових ділових зв'язків.

Основною метою підготовки фахівців з документаційного менеджменту в системі освітнього консалтингу є випуск менеджерів, ключову роль у професійній компетенції якої відіграє високоефективна діяльність на інформаційно-аналітичному, організаційному, консультаційному рівнях управління.

Серед ключових професійних компетенцій менеджерів документної сфери можна виділити наступні:

- комунікаційна (вміння ефективно використовувати технічні засоби, інформаційно-комунікаційні технології, зовнішні та внутрішні інформаційні ресурси організації),
- інформаційно-аналітична (вміння об'єктивно оцінювати проблеми, переваги та недоліки, а також перспективи розвитку об'єктів управління, готовність розробляти стратегічні шляхи розвитку організації на підставі прийняття ефективних управлінських рішень),
- управлінська (вміння прогнозувати зміни в управлінні документно-інформаційною системою організації на соціальному, економічному і технічному рівнях).

У вищих навчальних закладах України підготовка фахівців документаційного менеджменту переважно здійснюється в рамках гуманітарного та економіко-правового напрямків, в аспекті соціальних наук та масових комунікацій. Незважаючи на те, що сьогодні спостерігаються різні підходи до забезпечення якісного освітнього процесу з підготовки фахівців документно-інформаційного профілю, в основу розробки навчальних планів у загальному порядку повинні бути покладені наступні документи:

- міжнародні стандарти в галузі документознавства і діловодства;
- нормативно-методичні документи з документаційного забезпечення управління;
- матеріали наукових періодичних видань з менеджменту, документознавства, діловодства;
- науково-дослідна література з питань документаційного менеджменту;

- аналітичні зведення, що розкривають проблеми діловодства, документообігу тощо в сучасних українських організаціях;
- іноземні джерела, що розкривають суть зарубіжного досвіду в документаційному забезпеченні системи управління.

Якісна комунікативно-мовленнева підготовка фахівців документно-інформаційної сфери діяльності як важливий фактор розвитку сучасних організацій, на сьогодні актуальна.

Необхідно враховувати, що являючись одним з базових понять такої системи наукового знання як комунікативна теорія, комунікативно-мовленнева компетентність являє собою певний досвід спілкування, що формується в умовах безпосередньої людської взаємодії [4].

Згідно загальноприйнятим методологічним положенням, комунікативна компетентність відображає здатність і реальну готовність до мовної взаємодії та взаєморозуміння, що є одним з ключових аспектів діяльності консультанта з питань ефективного документаційно-інформаційного забезпечення управління на всіх його рівнях [4].

Особливий інтерес представляє позиція науковця Т. В. Жеребило, який у «Словнику лінгвістичних термінів» робить акцент на тому, що комунікативна компетентність набувається людиною в процесі його соціалізації, в той час як процес формування комунікативної компетенції може виражатися в оволодінні системою використання мови залежно від відносин, місця, мети висловлювання та ін. [3].

Потрібно зазначити, що для ефективної професійної підготовки менеджера-документознавця необхідно приймати до уваги його специфіку спілкування з діловими партнерами в зарубіжних країнах. Навики звикання до іноземної мови, системи цінностей, звичаїв, побуту населення складають основу їх ефективної соціально-психологічної адаптації. Тому особливе місце в професійній підготовці фахівця документного менеджменту займає підвищення рівня лінгво-комунікативної компетенції — частини комунікативної компетенції, зумовленої приналежністю людини до певного мовного і культурно-етнічної колективу, що впливає на продуктивну співпрацю менеджера документно-інформаційної сфери з партнерами організації [4].

Отже, комунікативно-мовленнева підготовка фахівців документаційного менеджменту, яка включає специфіку спілкування з іноземними діловими партнерами, його мовленнєву соціалізацію є важливим фактором загальної освітньої підготовки.

Однією з причин існуючих прогалин у підготовці фахівців документального менеджменту є відсутність можливості багатьох студентів проходити професійну підготовку одночасно у двох напрямках: документознавчому і комунікативному, чим обумовлена необхідність створення якісно нових форм організації освітнього процесу з даного фаху.

Лише за умови викладу навчального матеріалу в цілісному, упорядкованому, систематизованому вигляді можливе формування якісної освіти, де ключову роль повинна відігравати професійна компетенція.

З урахуванням викладених вимог, складемо модель інтегрованої професійної компетентності фахівця документального менеджменту, яка може бути покладена в основу освітнього процесу в системі вищої освіти підготовки документознавців (рис. 1).

Таким чином

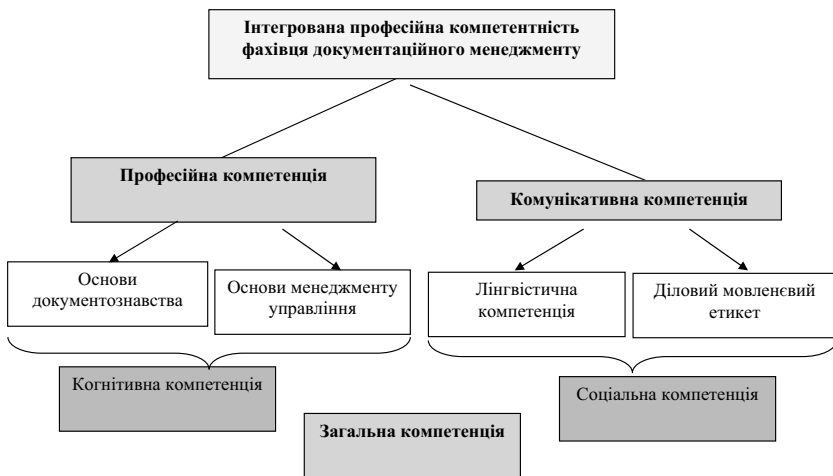

Рис. 1. Модель інтегрованої професійної компетентності фахівців документального менеджменту [розроблено автором]

На основі побудованої моделі можна зробити висновок про те, що майбутній фахівець документального менеджменту залежить від якості підготовки у вищому освітньому закладі в двох напрямках: до-

кументознавчому і комунікативному. На нашу думку, зазначена модель може бути використана, зокрема, при складанні прогнозованого бачення високо кваліфікованого фахівця документаційного менеджменту у вищих навчальних закладах України.

У зв'язку з цим, серед актуальних завдань сучасних вищих навчальних закладів України стоїть необхідність введення в навчальний процес комплексу дисциплін комунікативного циклу, серед яких особливу увагу необхідно звернути на: «Культуру мови і ораторське мистецтво», «Документну лінгвістику», «Професійну українську мову», «Теорію комунікації», «Основи соціо-комунікативної діяльності», «Соціальні комунікації», «Теорію і практику PR» та ін.

Згідно рис. 1, комунікативно-мовленнева підготовка фахівців документно-інформаційного профілю базується на передачі комплексу знань і навичок у сфері міжособистісних комунікацій, менеджменту знань, ділової комунікації, в результаті чого сучасні фахівці документного менеджменту набувають не лише цінний практичний досвід взаємодії з іншими людьми, а й навички надання освітніх консалтингових послуг клієнтам своєї організації.

У свою чергу, документознавча підготовка фахівців документаційного профілю передбачає орієнтування на процеси документаційного забезпечення управління, що є інформаційно-правовою основою функціонування системи управління організаціями в умовах сучасного інформаційного суспільства [4].

Після закінченню навчання фахівець з документаційного менеджменту повинен володіти стійкою системою знань і умінь у сфері документаційного менеджменту.

Варто відзначити, що в даний час сучасними аналітиками прогнозується стійкий попит в майбутньому на фахівців з документаційного менеджменту, пов'язаних з управлінням на всіх рівнях суспільного життя, зокрема, на фахівців з маркетингу, референтів та інших, чим обумовлена необхідність вирішення проблеми кадрового забезпечення документаційного інноваційного менеджменту в Україні.

Необхідно звернути увагу на проблему підвищення кваліфікації фахівців з документаційного менеджменту. Значимість підвищення кваліфікації фахівців з документаційного менеджменту сьогодні висока, оскільки сприяє раціоналізації і збільшенню ефективності механізмів управління сучасними організаціями, встановленню тісних

взаємозв'язків з діловими партнерами як однієї з пріоритетних форм спілкування у сфері управління [4].

Крім того, підвищення кваліфікації фахівців з документно-інформаційного профілю може проводитись і як для працюючих секретарів-референтів та кадрових менеджерів, які бажають узагальнити практичні навички з теоретичними знаннями, так і для тих, хто бажає знайти нову престижну роботу, отримавши додаткову освіту.

Курси з підвищення професійної та комунікативної компетентності проводяться сьогодні викладачами з науковим, педагогічним і практичним досвідом роботи, багато з яких мають науковий ступінь і є фахівцями — практиками у сфері організації роботи сучасного офісу [8].

Найбільш поширеними напрямками тематичних курсів з підвищення рівня комунікативної компетентності фахівців документної сфери є: ефективне ділове спілкування; управління переговорами і ділове листування; ділове листування англійською мовою; мовленнєві техніки впливу; ефективні бізнес-комунікації.

Таким чином, змінилися підходи до висококваліфікованої підготовки фахівців, які поставили перед системою додаткової освіти завдання формування професійної компетентності у менеджерів документно-інформаційного профілю.

Отже, спеціаліст з документаційного менеджменту повинен сьогодні володіти не тільки стійкою системою знань і умінь у сфері документознавства, менеджменту організації, управління, офісного обслуговування, ділового етикету, а й комунікативно-мовними навичками, зокрема, ефективного ділового спілкування, що дозволить йому виступати в якості консультанта при вирішенні проблем і питань тематичного характеру. Робота сучасного фахівця з документаційного менеджменту відрізняється багатофункціональністю і широким спектром посадових повноважень,

Сучасними аналітиками прогнозується стійкий попит у майбутньому на фахівців з документаційного менеджменту, пов'язаних з управлінням на всіх рівнях суспільного життя.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Гапоненко А. Л.* Теорія управління [Електронний ресурс] / А. Л. Гапоненко. — Режим доступу: <http://www.uchebnik-besplatno.com>. — Назва з екрану.
2. *Дудченко В. С.* Абсолютный консультант, или секреты успешного консультирования [Текст] / В. С. Дудченко. — М.: Кватро-Принт, 2004. — 240 с.
3. *Жеребіло Т. В.* Словник лінгвістичних термінів [Електронний ресурс] / Т. В. Жеребіло. — Режим доступу: <http://www.dic.academic.ru>. — Назва з екрану.
4. Комунікативна компетентність [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ob-svyazu.ru>. — Назва з екрану.
5. Консалтинг у сфері освіти [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ace-consulting.ru>. — Назва з екрану.
6. *Маковіч Г. В.* Менеджмент знань: документаційне забезпечення управління [Електронний ресурс] / Г. В. Маковіч. — Режим доступу: <http://www.gae.ru/>. — Назва з екрану.
7. МВА і консалтинг [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ufo.ru>. — Назва з екрану.
8. Освіта. Консалтинг [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.mba.ru>. — Назва з екрану.
9. *Рогожин, М. Ю.* Документальное обеспечение управления [Текст] / М. Ю. Рогожин. — М.: Проспект, 2008. — 382 с.

Одержана 20.06.2015